

KULTUR

Göring löjeväckande men ingen åsna

Man kan skriva en biografi om Hermann Göring på många sätt. Bland annat är summan att gräva fram rubbet, sortera kronologiskt och sedan upplunda det bokstämman sig över att sköten lacharer naglarna och handlar konst under betecknande krig i stället för att till att tiller för sina jäktstombarn.

Ny bok

David Irving

Göring

Legenda 1989

Capita 340 kr, 390 s

En sköten biografi har David Irving presenterat. Bland alla "Ja, så hemskt!" framskrytar mot slutet, när Göring har stor show i Nürnberg 1946, en mestadell beundran. Han var allt en Nordbo, en jäkel till krig.

Irving är ingen råttmisklare. Om politik vet han så mycket, att det intrigerar. Som tysk skulle han föredraga maktfullt ha gjort genom föredraget genom att bli vid sin läst. Han blundar stort och smått, ödmärkt och biljetter till fru, och passerar han en dykt där det står OSS! RÖND BEGRAVEN så skriver han Oh! och förtärligt.

Tänka själv

Föreläsaren med Irving biografi är att man får tänka själv och de 300 stannar i rummet en del att handla över.

Hermann var son till den holländskavärdaren i Tyska Sydstaderna, Heinrich Göring, i hans andra äktenskap, stunde av tio barn. Mycket till att hade han följaktligen inte, han gjorde egen karriär och sökte sig till flygvet.

Som stökig jäktstift fick han även att strax före krigsutbrottet efteråt da den legendariska "Re-de Baronon" som divisionchef. Nederlaget slängde ut honom att

med några miljoner andra mer eller mindre krigsskadade soldater klara sig efter föredrag i ett rinnerat Tyskland, där sagnerna ställde villkoren. Som många av frontsoldaterna sökte sig Göring till de högnationalsistiska grupperna. Där träffade han Hitler.

Missbrukare

1933 blev han prussisk rikeshöfving, så småningom riksmarskalk och rikets andre man.

En imponerande insats av en man som ses år tidigare levde på allmogers från svenska hustruns släkt och intogs på Långbro för mordmishand, förtvrat på detertiska sjukhus.

I dessa grönt sväriska tider kan det vara värt att notera att Göring inrättade en rad nationalpark, värnade utrotningshotade arter och inlärde de första moderna jaktlagarna. Ornar fridlystes, jakt med gillar och strålkastare förbjöds, liksom djurförbruk.

Privat tyckte han ha varit omintressant och generös. Han skickade både första och andra hustrun och dottern.

Låg i fejd

Som näsmpå låg han ofta i fejd med de mer blodtörstiga elementen (som Röhm, Goebbels, Himmler och Bornemann), han var en hänsynslös inrikesminister och framstår som en begåvad, driftig chef för flygvapnet och den tunga industrin.

Hans syn på flygvapnet präglades av hans bakgrund, Tyskland skaffade sig i en aldrig något strategiskt bombflyg.

Annars hade han en god verklighetsuppfattning, och motvände sig i en invasionen av Sovjetunionen 1941. Hans första var i stället att inte Gibraltar och ta kontrollen över Medelhavet, något som föredrag-

Det var ett beundradt sätt och en bildning som Göring vägnat i konservativa kretsar. Han var en charmant och en stark person. Göring gjorde sin största insats för Hitler genom att bygga upp det tyska flygvapnet. Som den enda överlevande av nazierna efter kriget blev han i Nürnberg-företagningen. Han tog ett år i fängelse innan han kom tillbaka. Foto: PRESSBILDO AG

gen förlängt det tusenåriga rikets liv en tid.

Obrottsligt lojal

Det vore alltid felaktigt att avskriva Göring som en åsna, för det yttligt sett löpoväckande i hans person. Men ändå fram till slutet var han obrottsligt lojal mot Hitler.

Görings svaghet var densamma som nazismens strukturella svaghet, det rigida linjeansvaret. Endast vid enskilda tillfällen sätter sig folk ner för att frustationsfullt diskutera en fråga.

För det mesta utföras alla genomtänkta direktiv. Härav kommer missar i planeringen. De märkläggs. Ansvaret bolar runt som heta potatisar.

Efter några år vågar den högre chefen inte längre syna verksamheten under sig av rädsla för vad han ska finna Görings gamle flygarens Ernst Udet super sig sönder och samman, som chef för flygindustrin. Ingen säger något. Fasaderna ska upprätthållas till varje pris, intrigerandet antar hetsliga proportioner.

Biografen ger en bra bild inför en av de sista åren, från Stalingrad och framåt. Tysklands strategiska underläge när det gäller försörjningen är uppenbart redan 1943, när den tyska armén misslyckas med att lägga under sig oljekällorna i Baku.

Från det ögonblicket bestäms kriget av taktiken i den amerikanska uppställningen. Den smärtsamma bedriften att ta fram det jetdrivna jaktflygplanet Me 262 under 1944 ändrar inget, jetdriften kräver ännu mer bränsle.

Skärpt kamp

Inför nederlaget, medan armaderna av flygande fläckningar trummar stöder den ena gamla kulturstaten efter den andra, skärps kampen i ledningen. Dugarna före kapitulationen lyckas den härförda falangen åttlingen största riksmarskalken.

Som bekant dömdes den drygt 50-åriga Hermann Göring, den enda överlevande ur toppkarykret, till döden i Nürnberg som ytterst ansvarig för judeutrotningen. Han tog sitt liv innan maran drogs åt.

Som en kork

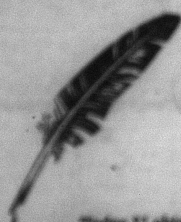
Var han skyldig? Kan ske inte, föredrag Göring intog ständigt att han inte visste vad Himmler hade för sig, men hade faktiskt ett honom fris händer Grienburg lag bara fem mil från Carinhall, ändå besökte Göring aldrig läget. Han visste, på det sätt som hela Europa visste, Han flöt som en kork på terrorn.

Möjligen borde de politiska lidit som skrev Versailles-fördraget 1919 ha dinglat, de också.

AVET CARLQVIST

"Fantomen" som exportvara har blivit en tomat

På en privat teaterpremiär i Stockholm dröms att vårt land kan visa

Tisdag 21 oktober

upp av skådespelaren, medpersonligheter, politiker och teatergästerna - i lycka på en

med påklistrade leenden och krullor och veckopressens följande vid mörken.

Härnaden var det Ocaren "The Phantom of the Opera" hade bogsgrats hit från England. Efter som biljetterna kostade tusen kronor styck inlämnar sig framför allt finansvärlden. Kulturskollens gratistare hänvisades till genrep.

Principen är enkel. Man kommer till premiären för att visa att det går bra, att karaktären ligger i rätt riktning.

Naturligtvis finns något grandios över Andrew Lloyd Webbers musik, som i Stockholm marare blivit opera: De påkostade dräkterna, scenografierna med sina skel-

fel och bitar, som för tankarna till en Max Reinhardt-uppställning i Berlin på 1930-talet, myllrar av statister. Det faktum att huvudrollsinnehavarna faktiskt kan sjunga, vilket man inte är bortskämd med i Sverige.

Ändå är allt så opersonligt, ibland tråkigt. Föreställningen är styrd med järnhand, kopierad in i minsta detalj från London. Dräken har varit många, kapellmästaren sparkades två dagar före start. Inga ändringar har fått göras.

Det bygger på en strikt ekonomisk strategi. Succén ska vara given, med total kontroll över marknaden och konceptet.

Som fenomen är det synnerligen diskutabelt: En identisk

uppställning som exporteras till sex olika scener. Det fascinerande med teater är ju just det personliga uttrycket. Att se hur en viss regissör tolkar en pjäs, hur en skådespelare utvecklas, hur en speciell ensemble arbetar.

När cheferna för de stora europeiska teaternas nyligen utnämnda Theatre Odéon i Paris till en all europeisk scen, där man ska ta emot intressanta skådespel på originalspråk, deklarerade man enligt "Teater är inte tomaten". Med andra ord, kultur är ingen exportvara vilken som helst. Den är etnisk (i och med språket), individuell, fristående.

Därför blev Ingmar Bergmans "Hamlet" kultpjäs i

New York, på svenska. Därför har Bergmans Dramatenpjäser turnerat i Tokyo, Los Angeles, Moskva, Barcelona, Milano, Paris.

Naturligtvis är dramatik internationell. Regissörer arbetar lite varstans i världen. Men det personliga uttrycket ger man aldrig avskall på, aldrig någonsin.

Europateniken innebär inte att ge upp det speciella i varje lands kultur, utan att berika varandra. Om detta är många i den europeiska kulturvärlden fullständigt eniga.

Ur det perspektivet är "Fantomen" en tomat, inget mer.

RENESE VON MALMROOS